
Stiftelse 99 – avbikt eller idealisme?

AKTUELT

INGRID M. HØIE

Email: ingrid.hoie@legeforeningen.no

Tidsskriftet

Psykiatere og psykologer har gått sammen i en privat stiftelse som skal yte bistand til ofre for etiske overtramp fra kolleger. Svein Haugsgjerd, som var stiftelsens første leder avviser at dette kan oppfattes som avbikt for kollegers feil.

Stiftelsen konsentrerer seg om overgrep som kan kalles profesjonell incest, seksualiserte grenseoverskridelser, grov misbruk av tillit og etiske overtramp eller overgrep som grenser mot dette. Stiftelsens primære virkemiddel er økonomisk bistand, enten til pasienter som har vært utsatt for overgrep eller til psykiatere, psykologer og studenter som arbeider med å forebygge overgrep fra behandlere i form av kurs, seminarer og liknende.

Først når fondet har vokst til 100 000 kroner, er det meningen at man kan dele ut renteavkastningen etter søknad, opplyser Svein Haugsgjerd.

– Kan tiltaket oppfattes som avbikt for kollegers feil?

– Nei, slike saker har sin vanlige behandlingsmåte via fagetiske råd, Helsetilsynet og rettslige instanser, hvis de blir meldt. Stiftelse 99 er et bidrag til at dette vanskelige temaet blir kjent og diskutert, mener Haugsgjerd.

Stiftelse 99 har ifølge Haugsgjerd allerede mottatt mange henvendelser på kontakttelefonen siden den ble etablert i mars 1999. Det er styremedlemmene som har svart på henvendelsene, gratis og på fritiden.

– Vi gir råd etter beste evne. Vi skal på ingen måte erstatte det eksisterende hjelpeapparat og selvsagt heller ikke de eksisterende organer for klagesaker, sierr Haugsgjerd. Han har gått ut av styret og er blitt etterfulgt av Ira H. Haraldsen.

Rettsutgifter eller sydentur

Mette Sundt Gundersen er tilknyttet styret som ressursperson. Hun presiserer at Stiftelse 99 ligger utenfor Legeforeningen og Psykologforeningen. Stiftelsen verken skal eller kan erstatte fagetiske råd eller tilsynsmyndigheter. Hun peker på at disse instanser belyser behandleren mens pasienten blir glemt.

– Å bli utsatt for overgrep i terapi er en ensom opplevelse. Ingen støtter pasienten, det er behandlerens ord mot pasientens. Mange får store advokatutgifter. Behandling av saken kan ta opp til to og et halvt år, og det er lang tid å leve i uvisshet om resultatet. Uavhengig av hva som skjer i saken, skal Stiftelse 99 støtte dem som reiser slike saker, og den som henvender seg skal få svar umiddelbart, sier Sundt Gundersen.

Dersom man får tildelt penger fra stiftelsen, skal det ikke heftes noe ved hva de skal brukes til, enten det er rettsutgifter eller sydentur. Søkere må dokumentere at overgrep har funnet sted, og/eller er under gransking.

Sundt Gundersen, som selv er blitt utsatt for overtramp, ville at erstatningssummen hun fikk, skulle komme andre til del, og bidrog med en startkapital på 67 000 kroner. Stiftelsens grunnkapital er nå på ca. 75 000 kroner.

Vanskelig felt

– Det er helt klart at mennesker som har vært utsatt for overgrep i en terapisisituasjon, har rett til hjelp fra helsevesenet og fra samfunnet. Det mener jeg at de får, kommenterer leder av Norsk psykiatrisk forening, Bjarte Stubhaug. Han kjenner ikke til Stiftelse 99. Hva folk velger å gjøre privat og på fritiden, får være deres sak, men han stiller seg spørrende til om foreninger og offentlige institusjoner bør støtte en slik stiftelse.

– Et slikt arbeid er trolig både idealistisk og fagetisk motivert, men dette er et vanskelig felt. Ofte er det også ulike versjoner i slike saker, sier Stubhaug.

I vedtektene til Stiftelse 99 heter det at styremedlemmer skal være offentlig godkjent psykiater eller psykolog som bør oppnevnes av sine respektive fagforeninger. Styremedlemmet er likevel å betrakte som en selvstendig person, og ikke en kanal for fagforeningens interesser. Også dette stiller Stubhaug seg spørrende til, spesielt ettersom det enkelte styremedlem likevel skal representere seg selv og ikke en forening.

– Norsk psykiatrisk forening vil ikke se det naturlig å utpeke eller forslå noen fra foreningen til denne oppgaven, sier han. Det er hans inntrykk at det er høy bevissthet om spørsmål knyttet til terapi og overgrep i psykiaterprofesjonen, og at dette er ivare tatt av etiske regler og lover.

Offentlig oppgave

– Ansvar for fortsatt nødvendig behandling etter overgrep ligger helt klart hos den

offentlige helsetjenesten. Dersom det fremmes en formell klage på helsepersonell, blir denne behandlet av tilsynsmyndighetene. Det er beklagelig at noen mener det er behov for Stiftelse 99 fordi de opplever at det offentlige ikke tar ansvar, sier Ellen Hagemo i Statens helsetilsyn.

Ellen Hagemo presiserer at Helsetilsynet ikke tar stilling til eventuell straffeskyld, men er opptatt av hvordan den enkelte pasient opplever møtet med behandler. Hun understreker at overgrep i terapisisituasjon ikke bare gjelder for psykiatere og psykologer, men også forekommer blant annet helsepersonell.

– Kan det oppstå etiske dilemmaer når helsepersonell påtar seg oppgaver på fritiden som er til forveksling lik dem de har som yrkesutøvere?

– Grenseoppgangen blir viktig. Men så lenge man ikke skal behandle men holder seg til å forebygge, støtte og henvise til noen som kan hjelpe, ser jeg ikke at det er problematisk, svarer Ellen Hagemo.

Publisert: 10. august 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 1. juli 2026.